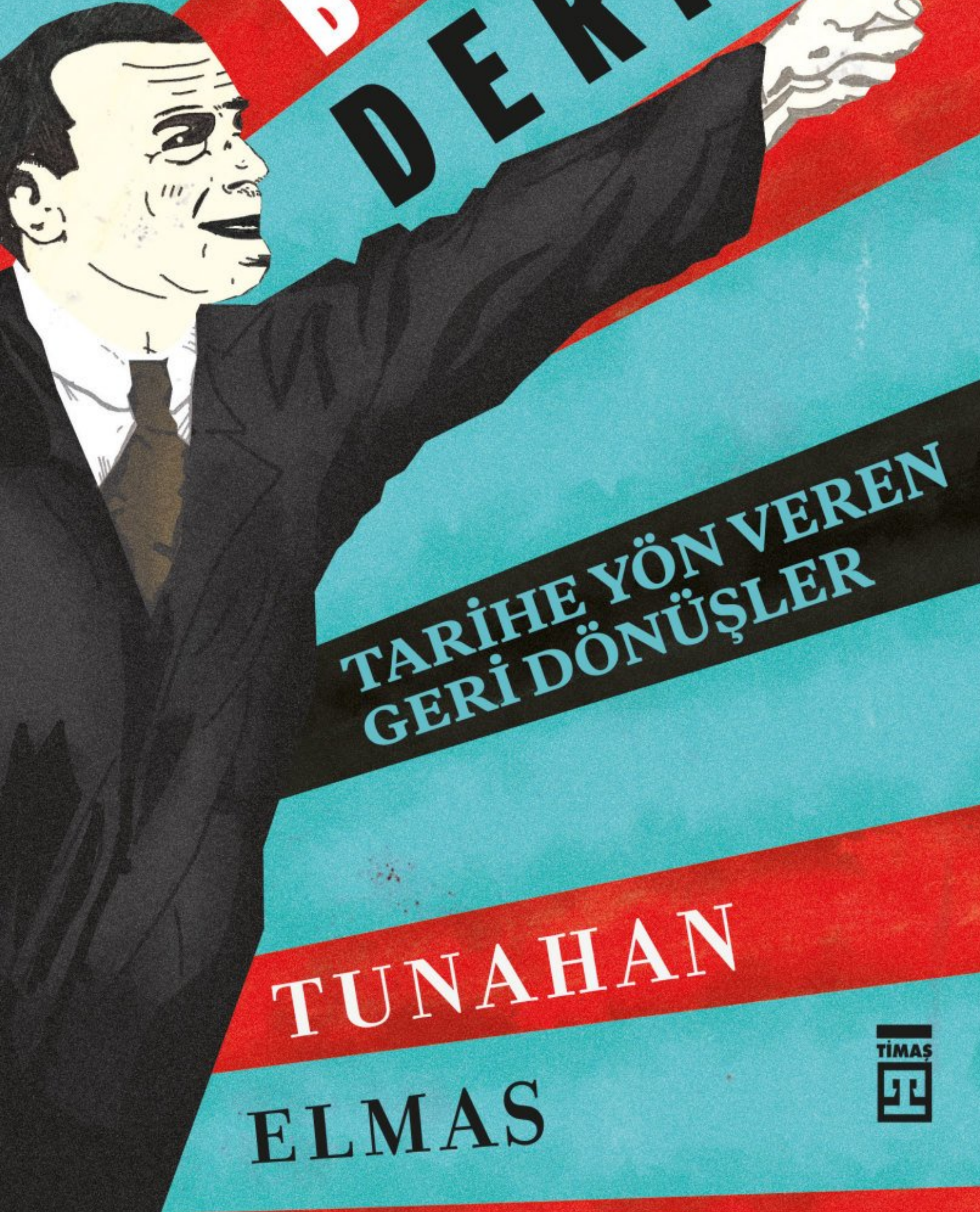

TAM BİTTİ DERKEN

TARİHE YÖN VEREN
GERİ DÖNÜŞLER

TUNAHAN

ELMAS

TİMAS
T

TAM BİTTİ DERKEN
Tarihe Yön Veren Geri Dönüşler
Tunahan Elmas

TİMAŞ YAYINLARI | 4610
Popüler Tarih | 39

EDİTÖR
Zeynep Berktaş

KAPAK TASARIMI
Barış Şehri

İÇ TASARIM
Tamer Türp

1. BASKI
Şubat 2019, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-08-2980-8

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr
timas@timas.com.tr

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT
Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Sok. No: 8
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul
Telefon: (0212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No:16086

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 9
NAPOLYON BONAPART / 15
MAHATMA GANDHİ / 39
VLADİMİR İLYİÇ LENİN / 63
MUSTAFA KEMAL ATATÜRK / 87
ADOLF HİTLER / 119
MAO ZEDONG / 151
AYETULLAH HUMEYİNİ / 175
ALPARSLAN TÜRKEŞ / 203
NELSON MANDELA / 227
SÜLEYMAN DEMİREL / 257
ALİYA İZZETBEGOVİÇ / 285
BÜLENT ECEVİT / 309
NECMETTİN ERBAKAN / 343
KAYNAKÇA / 371

Yüreğimdeki En Derin Parçaya, Babam'a

ÖNSÖZ

Bu kitaba başlarken yazmayı heyecanla beklediğim bölüm kitabın önsöz kısmıydı. Ülkemizde önsözlerin okunmadığına dair ciddi bir algı olsa da okuduğu kitaplarda önsözü mutlaka okuyan biri olarak bu bölümü özel bir heyecanla yazıyorum. Önsöz, aslında kitabın hikâyesiyle birlikte, yazarın kitaba kendinden neler kattığının da kısa bir sunumudur. Öncelikle bu kitabın nasıl meydana geldiğini anlatalım.

Çocuk yaşlarda tarihe duyduğum ilgi, yıllar içinde büyüdü ve beni okuduğum bölümün dışında işler yapmaya sevk etti. Lisede kaldığım öğrenci yurdunda geceleri uyku tutmayınca, kütüphaneye iner ve bulduğum tarih kitaplarını karıştırdım. Tarihin akışını değiştiren insanların hayat hikâyeleri, zaferleri, yenilgileri, acıları ve bilinmeyenleri benim için her zaman büyüdü bir dünyaydı. Onları okurken gerçek dünyadan soyut bir dünyaya geçiyor, okuduklarımı bir roman gibi kafamda canlandırmaya çalışıyordum.

Tarihe olan bu merakım, beni yazı yazmaya yöneltti. Üniversitenin ilk yılında başladığım belgesel muhabirliği hayatımın dönüm noktalarından biri oldu. Siyasi tarihimizde iz bırakmış birçok isimle röportajlar yaptım, belgeseller hazırladım. Bu belgesellerin bana kattığı en önemli şey ise yazı dilimi geliştirmeme vesile olmasıydı. Köşe yazıları, dijital medyada kısa tarih belgeselleri, internet sitesi editörlüğü ve yöneticiliği, canlı yayınlar

derken bugüne geldim. Bugün önsözünü okuduğunuz bu kitap ise birkaç senedir tarih alanında yazmak istediğim bir çalışmaydı.

Ana fikrini çok değerli bir dostumun verdiği *Tam Bitti Derken*, tarihin akışına yön veren isimlerin ortak bir özelliği üzerinden vücuda gelmiş bir eserdir. 13 liderin hikâyesini içinde barındıran bu kitap, bir biyografi kitabı olmanın ötesinde, geri dönüş hikâyelerini anlatmak amacıyla yazıldı. Kitabın içinde okuyacağınız liderlerin hepsi tartışmasız büyük işler yaptı. Kimi taşralı bir ajitatör olan Hitler gibi dünyayı ateşe verirken, kimi Mustafa Kemal ve Gandhi gibi ulusunun bağımsızlık mücadelesinde öncü olarak tarihe adını yazdırdı. Kimi Lenin ve Mao gibi imkânsız başarıırken, kimi Napolyon gibi ömrünü imkânsız bir hayalin peşinde sürdürdü.

Napolyon, Gandhi, Lenin, Mustafa Kemal, Hitler, Mao, Humeyni, Türkeş, Mandela, Demirel, Aliya, Ecevit ve Erbakan... Dünyadan sekiz, Türkiye'den ise beş liderin geri dönüş hikâyesi bu kitapta kendine yer buldu. Birbirlerinden çok farklı görünen bu 13 adamın aslında benzerlikleri de yok değil. Kitabı okurken sık sık önünüze çıkacak bu benzerliklerden en önemlisi kitaba ilham veren geri dönüşler noktasındaki başarıları... Bu arada kitabın sıralaması liderlerin doğum tarihleri esas alınarak düzenlendi.

Hayatlarının bir döneminde hapis, sürgün veya siyasal düşüşle en dibe vuran bu 13 lider, karşılaştıkları zorluklara rağmen asla pes etmeyerek zirveye çıkmayı başarmış kişilerdir. Ben bu kitapta birçoğu dünyaca tanınan bu isimlerin kişisel hayat hikâyelerinden çok, onların özel hayatı, dünya görüşü ve mücadeleye olan bakış açılarını anlatmaya çalıştım. Aynı zamanda yazı dilimi, okurken sıkılmayacağınızı umduğum bir anlatımla kurgulamaya özen gösterirken, tamamen tarihsel gerçekliklere bağlı kaldım.

Kitabı okurken kendinizi sık sık farklı dünyalarda bulmanız en büyük temennim. Mao'yla büyük yürüyüşün yapıldığı Çin dağlarında, Napolyon'la sürgün adası Elba'da, Türkeş'le tabut-

lukta, Erbakan'la 12 Eylül'ün mahkeme salonlarında, Ecevit'le Mamak'ta, Atatürk'le Dumlupınar'da... Bu kitabın ortaya çıkması için aylardır gece gündüz çalıştım. Daha önce tanıdığımı sandığım birçok lideri aslında pek tanımadığımı yaptığım detaylı araştırmalar sırasında öğrendim. Kitabı yazarken yaşadığım en büyük korku ise her birinin hayatı ciltlerce kitaba konu olacak bu 13 ismi, bir kitapta doğru bir şekilde anlatamamaktı. Bu noktada yaşadığım korkunun yersiz olup olmadığına siz değerli okuyucular karar verecek.

Ben, okunan her kitabın yeni bir dünyaya açılan pencere olduğuna inanırım. Kitap okuma alışkanlığını çocuk yaşlarda kazandığım için çok şükrederim. 23 yaşında, çocukluk hayalimi gerçeğe dönüştürdüğüm kitabımdan tek bir beklentim var: Bu çalışmayı eline alan bir gencin, kitabı bitirdiğinde tarihe karşı ilgisinin artmasını sağlamak. *Tam Bitti Derken*, böyle bir şeyi başarabilirse, amacına ulaşmış demektir.

Her ne kadar kişisel gelişim kitabı okumayı pek sevmeyen bir insan da olsam, *Tam Bitti Derken*, bir popüler tarih kitabı olmakla birlikte aynı zamanda bir kişisel gelişim kitabı işlevi de görmektedir. Bu çalışma, bugün baktığınızda hepsi tarihe geçmiş olan bu şahsiyetlerin, ne durumlara düştüğünü, nasıl azim ve gayret gösterdiklerini, nereden nereye geldiklerini anlatan, bir anlamda tarihin akışından ilham alınarak yazılmış bir mücadele manifestosu niteliğindedir.

Kitabı anlattıktan sonra teşekkür kısmına geçmek istiyorum. Öncelikle yazım sürecinde yaptığım araştırmalara katılan ve bir yaz tatili boyunca benimle çalışan sevgili kardeşim Necip Fazıl Elmas'a ve ablam Asuman Elmas'a, bir kitap yazma noktasında beni cesaretlendiren ve bu kitabın ana fikrini veren değerli ağabeyim Cüneyt Tekin'e, çocukluk yıllarımdan beri yanımda bulunan can dostum Okan Karaman, Kerim Usta, Kaan Çıtlakoğlu'na, yazı kariyerimin başlangıcında vermiş olduğu öğütlerle bugünlere

gelmemde etkisi büyük olan ülkemizin değerli aydınlarından Yıldırım Oğur'a, medyada çalıştığım süre boyunca bana yol gösteren, önüme ışık tutan değerli büyüğüm Ömer Karaca'ya, yine gazeteciliğe dair çok şey öğrendiğim Ersin Çelik'e, çay sohbetlerimizde sık sık bana yeni fikirler veren değerli dostlarım Cengiz Sunar, Yasir Taflan, Ömer Furkan Çınar, Kemal Akyasan, Ferhat Köycü, Ferit Diksirek ve bugünlere gelmemde etkisi olan nice güzel insana müteşekkirim.

Şüphesiz tarih yanlışlardan ders çıkarmak, doğrulardan ilham almak için var. Tarihi severek okumanız ve ondan gerekli dersleri çıkartıp, ilham almanız dileğiyle...

Tam bitti derken tekrar başlamanızı sağlayacak umut ışığını yüreğinizde yeşertmeniz dileğiyle...

Tunahan Elmas
Üsküdar, 2018

*“Napolyon Elba Adası’ndan Fransa’yı değil,
kendisini unutulmuş biri olmaktan kurtarmak için kaçıyordu.”*

Tarihçi Philip Dwyer

NAPOLYON BONAPART

(1769-1821)

DEVİRİMİN İHTİRAS DOLU KOMUTANI: BONAPART

“Ne yapmalıyım anneciğim?”

“Git ve kaderinin gereğini yerine getir oğlum”

Dünyayı fethetme arzusunun peşinden koşarken kendisini Toskana'nın berrak sularının ortasında bulan Napolyon, gideceği yolu seçmek için annesine akıl danışmak zorunda kalmıştı. O ana kadar kimseye yöneltmediği bir soruydu bu: “Ne yapmalıyım?”

“Kaderinin gereğini yerine getirmek” demek yaşadığı hayatın heyecanına, şanına, büyüklüğüne yakışır bir final hazırlamak demektir. Napolyon, görkemli bir son için sürgün edildiği adadan kaçmaya karar verdi. Avrupa, çalkantılı yıllar bitti zannederken “İmparator” tekrar sahneye çıkacak, kıtayı derinden sarsmaya devam edecekti.

KORSİKA VE FRANSA

Birçok tarihçi Napolyon'un megaloman karakterini açıklamak için doğduğu yer olan Korsika'daki yaşamına dikkat çekti. Fakat çok erken yaşlarda eğitimi için Fransa'ya giden bu adamın muktesebatı, felsefesi, yaşam biçimi Korsikalı olmaktan çok Fransız'dı. Napolyon, Fransız Aydınlanması'nın çocuğuydu.

Doğduğu bölgenin sürekli işgale uğraması üzerine ekonomik zorluklar çeken babası, Fransız rejimine yanaşarak oğlu için bir askeri okul bursu elde etti. Henüz 8 yaşında girdiği askeri okuldan 15 yaşında mezun olarak bir üst okula kaydolan Bonapart, okul hayatında parlak bir öğrenci değildi. Okulda sık sık arkadaşlarının kısa boyuyla dalga geçmeleri, onda bir aşağılık kompleksinin belirmesine sebep olacaktı. Ancak kendisine olan sarsılmaz güveni daha küçük yaşlarda kendini belli ediyordu. Bir defasında savaş çıktığında atına nasıl bineceksin diyen arkadaşına verdiği cevap daha o yıllarda kaderine olan inancı ve özgüvenini gözler önüne serecek cinstendi: “Ben atıma bindiğimde savaş çıkmış olacak.”

Bonapart zeki ve sorunlar karşısında pratik çözümler üreten bir çocuktur. Ancak kendisini teorik derslere vermeyi pek sevmiyordu. Bu durum parlak zekâsına rağmen okulu 52 öğrenci arasından 42’inci sırada bitirmesine sebep oldu. Yine de okulu tamamlar tamamlamaz topçu teğmeni olarak göreve başlaması her Fransız askerinin hissedeceği gibi, onun için de büyük bir onurdu.

Napolyon, 1785 Kasım’ında ilk askeri görevi için Valence’ya doğru yola çıktı. Barış zamanında görevlendirilmiş olan Napolyon, yeni görev yerini çok sıkıcı buluyordu. Eğer savaş meydanında şan ve şeref kazanamayacaksa kendini diğer alanlarda geliştirmeliydi. Yoğunlaştığı alanlar, hedeflerini yansıtan branşlardı; coğrafya ve tarih. Geçmişteki liderlerin ünlü savaş taktiklerini ve kurduğu devletleri tarih sayfalarında buluyor, gelecekte çizeceği sınırları iyice öğrenmek için ise coğrafya kitaplarını karıştırıyordu. Tarihe iz bırakan askerlerin hikâyelerine kafayı takmış olan Napolyon, Büyük İskender gibi bir dünya imparatorluğu kuracak, Kartacalı Hannibal gibi ordusuyla dağları aşacaktı. Her satırını dikkatlice okuduğu bu etkileyici hikâyeler, ileride kendi hikâyesinin gölgesinde kalacaktı. Ayrıca tam bu sıralarda en büyük düşmanı İngilizler hakkında okuyabileceği her şeyi okumuş, büyüldüğü stratejilerini ve kaynaklarını ele geçirmek için esin kaynağı bulmuş-

tu. Napolyon henüz bu yıllarda hayallerini hayata geçirebileceği zemini planlamaya başlamıştı. En büyük rehberi ise okuduğu tarih kitaplarıydı.

Zamanının büyük bir bölümünü okumaya ayıran Napolyon, etrafındaki olayları yorumlamakta da son derece maharetliydi. Örneğin, iktidara geldiğinde Amerika kıtasındaki son Fransız toprağını satmasının sebebi, “Eski Rejim”i yıkan şeyin Amerika’nın işlerine gereksiz şekilde karışmış olduğuna inanmasıydı. “Yeni Dünya”nın karmaşık ilişkileriyle uğraşmak istemeyen Napolyon, 20’li yaşlarda verdiği kararını güce ulaştığında uygulayacaktı. Hem çok okuyup kendini geliştiren, hem çevresinde olan bitenleri detaylıca gözlemleyen Napolyon, gençken tohumlandığı fikirleri fırsatını bulunca hayata geçirecekti.

NAPOLYON VE FRANSIZ DEVRİMİ

Özgürlük ve eşitlik idealiyle yanıp tutuşan Fransız halkı 1789 yılında, tarihin en ciddi kırılma anlarından biri olan Fransız İhtilali’ni gerçekleştirdi. 14 Temmuz günü içeriye binlerce mahkûmun tıkıldığı Bastille Hapishanesi’ne doğru devasa bir kitlenin hücum etmesiyle birlikte İnsan ve Yurttaş Hakları Deklarasyonu okundu. Devrim sonrası süreç içerisinde yeni haklarını kazanmaya başlayan halk, artık kraliyete karşı daha özgüvenli ve toleranssızdı. 10 Ağustos 1792 günü kraliyet ailesinin üyelerinin oturduğu evlere yoğun bir saldırı başladı. Muhafızlar öldürülüp, kraliyet ailesinin mensupları esir alınırken, Napolyon Bonapart yaşananlara canlı canlı şahitlik ediyordu. Özellikle bu baskın Napolyon’a çok şey öğretmişti. “İnanç” denilen şeyin insanları nasıl seferber edebildiğini gören Napolyon, ileride bu seferberlik psikolojisini Avrupa’yı fethetmek için kullanacaktı.

Peki Fransa kaos içindeyken Napolyon neredeydi ve ne yapıyordu? Devrim yılında Korsika’da ailesiyle birlikte olan Napolyon o sıralarda ordudan ayrılmış bir subaydı. Devrim haberlerinin

henüz Korsika Adası'na ulaşmamasına rağmen Napolyon, Korsika halkı adına bildiriler yayınlıyor, Ada'yı görmezden geldikleri için kraliyet yönetimine şikâyet mektupları iletliyordu. Fransa'daki vatandaşlarla aynı beklentileri paylaşmaları sebebiyle Korsika ve Bonapart ailesi devrim yanlısı olarak görülüyordu. Ancak yine de devrimden sonra, Korsika ikiye bölünmüş, şiddetli çatışmalara ev sahipliği yapmıştı. Bir taraf yeni kurulmuş Cumhuriyet'e katılmak isterken, diğer tarafsa bağımsız bir "Korsika" istiyordu. Aslında anayasal monarşi ve Fransız yanlısı olarak bilinen Bonapart ailesi, yaşamlarının tehlikede olduğunu düşünerek adayı terk etme kararı aldılar. Tehditlere boyun eğmek zorunda kalan Napolyon ölümden kaçarken, yeni bir hayata yelken açıyordu. Bu yolda elde edeceği fırsatlar, ya zafere ya pişmanlığa dönüşecekti.

ORDUYA DÖNÜŞ

Devrimci dalganın kendi ülkelerine de sıçramasından korkan Avrupalı güçler, sık sık Fransız sınırlarını taciz ediyorlardı. Nihayet 1793'te orduya dönen Napolyon, ülkesinin sınırlarını taciz eden düşman askerleriyle giriştiği mücadelede büyük bir şöhret kazanmıştı. İngilizlere karşı komutasındaki topçu birliğini çok başarılı bir şekilde yönetince, başta Jakoben lider Robespierre olmak üzere birçok üst düzey yetkilinin dikkatini çekti. Gösterdiği askeri başarının ödüllendirilmesi gerektiğini düşünen rejim, Napolyon Bonapart'ı İtalya'daki topçu birliklerinin başına getirmeye karar verdi. Bu görev, Napolyon için tam anlamıyla bir ateşten gömlekti. Askeri açıdan Napolyon'un üstesinden gelemeyeceği bir görev değildi fakat atamayı yapan kişi "terör" döneminin baş sorumlusu, muhaliflerin ortak nefret figürü "Maximilene Robespierre" di. 27 Temmuz 1794 günü Fransa'da "Thermidor" darbesi gerçekleşince Robespierre de infaz ettiği binlerce insanın ardından bir giyotin sehpasında can verdi. Devrimcilerin ılımlı kanadı, radikalleri iktidardan uzaklaştırmak için Robespierre'le

bağlantısı olan herkesi hapse mahkûm ediyordu. Ne yazık ki Napolyon Bonapart, askeri görevine Robespierre tarafından atanan ve onun kardeşiyle arkadaşlığı bulunan bir askerdi. Darbeden sonra ortaya çıkan cadı avında fişlenecek isimlerden birisi de genç Napolyon olmuştu.

Düşmanları tarafından “Diktatör’ün Yardakçısı” olarak tanımlanan Napolyon bir süreliğine, jakobenlik iddiasıyla suçlanarak hapse atıldı. Napolyon, orduda değerli bir komutan olarak tanınması ve daha önce savaş meydanında tabii tutulduğu sınavları başarıyla vermesi sayesinde elindeki her şeyi kaybetmekten son anda kurtulmuştu. Serbest bırakılması kararlaştırılan Napolyon “hırslı ve tehlikeli bir kişilik” sahibi olduğu gerekçesiyle İtalya kumandasına getirilmeyecekti. Ancak onun bu karara dayanmaya gücü yoktu. Kendine yapılanları haksızlık olarak gördüğü için durumu merkezî otoritelere şikâyet etmek amacıyla devletin kalbine, Paris’e, doğru yola çıktı.

“Terör” döneminin ve “diktatörlüğün” geri gelmesinden korkan yeni Fransız hükümeti 5 kişilik bir “icra kurulu” oluşturmuştu. Kurulun üyelerinden biri olan Paul Barras orduyu kontrol ediyor, Ulusal Meclis’i tehdit eden güçlere karşı mücadele veriyordu. Napolyon’u tanıyan ve yeteneklerinden haberdar olan Barras, onu İkinci Ordu Komutanlığına getirdi. Üzerinde iç isyanları bastırma sorumluluğunu taşıyan Paul Barras’ın tek umudu Napolyon’un kumandanlık becerileriydi. Cumhuriyet rejimini tehdit eden kraliyet yanlılarıyla kanlı bir mücadeleye girişen Napolyon, en sonunda onları mağlubiyete uğratarak hem asayişini sağlamış hem de Barras’ın onurunu kurtarmıştı. “Topçu Teğmeni” artık minnet duyulan, ordunun, ülkenin ve devrimin şerefini koruyan bir kahraman statüsündeydi. İlerleyen birkaç yılda cumhuriyet karşıtı koalisyon çözülmeye başlayınca Napolyon, hâlâ varlığını kendisine borçlu olan Barras’ı Avusturya’ya saldırmaya ikna etti. Bunun üzerine İtalya’da bulunan birliklerin başına geçen Napol-

yon Bonapart, Avusturyalılara utanç verici hezimetler yaşattı. İtalya'nın büyük kısmını Fransızlar lehine ele geçiren kumandan, elde ettiği zaferler sonrası Viyana'ya yürüyerek İmparator'a kendi yazdığı antlaşmayı dayattı.

Napolyon'un yaptığı hareketler, Fransa'nın toprak politikasına ters düşen ancak kendisinin egosunu ve ulusunun milli gururunu okşayan şeylerdi. Savaş sahnesinde zaferler kazandıkça hem askeri hem siyasi "güç ve özerklik" kazanarak "dünyayı fethetme" arzusunu yavaş yavaş gerçeğe dönüştüren Napolyon, üstlerinden gelen emirleri dinlemeyerek kendi bildiklerini yapmaya başlayınca iyiden iyiye "kontrol edilemez" bir adam olmuştu. Aslında bütün bu güç çatışmaları "Napolyon"un yükselişinin ve gelecekteki siyasi olayların habercisiydi. Her ne kadar emirlere itaat etmeyip, otoritenin altını oymaya çalışsa da popüleritesi geniş çevrelere yayılan Napolyon, Fransa'ya geldiğinde "Kahraman" sıfatıyla karşılanacaktı.

YÜKSELEN KARIYERE CEZZAR'IN TOKATI

İtalya seferinden sonra Fransız ordusu, İngiltere'nin saldırılarını "püskürtmekle" meşguldü. Ancak Napolyon, bu stratejiye karşı çıkarak fetih arzularını dindirecek daha emperyal bir yol seçti. Dışişleri Bakanlığı'nı, İngiltere'nin Hindistan ticaret rotasını kesmek amacıyla Mısır'a sefer düzenlemek konusunda ikna etti. 1798 yılında Napolyon'un komutasındaki güçler, İngiliz Amiral Nelson'un bahriyelilerini geçmeyi başararak Mısır'a vardılar. Mısır'ın yerel güçlerine karşı kesin zaferler kazanan Napolyon "Piramit Savaşları" sonrası, Mısır'ın tarihî piramitlerini işaret ederek tarihe şu sözleri not düşti: "Askerler, karşınızda 40 asır sizi izliyor şu an!"

Fakat Mısır Seferi sadece zaferlerden ibaret değildi. Amiral Nelson'un deniz kuvvetleri intikam duygusuyla saldırmaya başlayınca Napolyon'un gemileri Nil Deltası'nda karaya oturdu.

Köşeye sıkışan Napolyon Bonapart, Suriye'ye kaçmayı denemesine rağmen Akka'da Cezzar Ahmet Paşa'nın kale savunması ve İngiliz top ateşi arasında kalınca büyük bir bozguna uğradı. Bozgunu kaldıramayan Napolyon, dağılmış ordusunu geride bırakarak bir anda Paris'e dönünce herkesi şaşkına çevirdi. Napolyon, yalnızca kendisi için yaşayan ve hareket eden, kaybettiğinde ise ordusunu bırakıp gidebilecek bir askerdi.

Mısır'a ayak basar basmaz Müslüman halkı saflarına çekmek için şahsının ve Fransızların gerçek Müslümanlar olduklarını anlatan bildirimler yayınlayıp dağıtmış, modernleşme ve Batılaşma yoluyla bölgeye huzur ve refah getireceğini vadedmişti. Hedefe giden yolda her şeyi araca dönüştüren ve hileyi mübah gören Napolyon, tarihteki en büyük din istismarlarından birini gerçekleştirmekten de çekinmemişti. İstekleri her şeyin önünde, herkesten kıymetliydi. Ne dağılmış ordusunu terk etmek ne de insanların düşüncelerini suistimal etmek, eğer amacına hizmet ediyorsa yapmaktan imtina edeceği şeyler değildi.

İKTİDARIN SAHİBİ

Avrupalı düşmanlarla uğraşmak zorunda kalan Fransa'da işler gitgide kötüleşmeye başlamıştı. Ordu ise fokurdayan bir kazandan farksızdı. Birkaç üst düzey general kendilerini Fransa'yı yönetebilecek kabiliyette görüyorlardı. Niyetlerini açığa vuran generalerin darbe girişimleri başarısız olurken, yönetimi ele geçirmek isteyen bir diğer asker, Napolyon, her şeyi gizli tutuyordu. Mısır ve İtalya'dan dönen askerleri derhal Paris'e sevk ederek kansız bir darbeyle "beşli konsül"ü deviren Napolyon, iktidarı eline almayı başarmıştı. Mısır faciasını Napolyon yurda döner dönmez unutan Fransız halkının aklında ise sadece kazanılan zaferler vardı. Arkasındaki güçlü ordu ve halk desteğine güvenen Napolyon'u suçlayıp, cezalandırabilecek kimse yoktu. Ancak "Konsüllük" makamına erişen Napolyon'un bundan sonraki hareket planı daha ciddi, daha iyi düşünülmüş, daha tedbirliydi.

Düşmanlarına götürdüğü barış teklifi kabul edilmeyince Napolyon, beklenmeyeni yapmayı tercih etti. Tıpkı yüzyıllar önce Kartacalı Hannibal'ın yaptığı gibi ordularını karlı St. Bernard dağlarına tırmandırarak gençlik yıllarında okuyup benimsediği savaş taktiğini hayata geçirdi. Yaptığı bu hamle, İtalya'daki Avusturyalı güçlere saldırarak yeni bir zafer kazanmak içindi. Hamlesi başarılı olan Napolyon bir kez daha Avusturya Kralı'na dilediği antlaşmayı imzalatmakta muvaffak oldu. Napolyon "Konsül" olarak artık gücünün zirvesinde, açık açık mutlakiyetçi bir liderdi. Fakat hâlâ cumhuriyet illüzyonunu sürdürmek için sadece asillerden oluşan ve hiçbir güç barındırmayan temsili kurumları açık tutuyor, devrim ideallerini sürdürdüğünü iddia ediyordu.

Napolyon, Devrim'in bir çocuğu olarak görülmesine rağmen, takip edilmesi gereken şey olarak "kitlelerin arzularına" değil "akla" inanıyordu. En iyi yöneticilik vasıfları olarak düşündüğü şeyler ise "despotik, mutlakiyetçi" ve "aydınlanmış" olmaıktı. Halk bilmese de lider halk için en iyisini bilirdi. Yöneticilik felsefesi kısaca: Halka rağmen halk içindi. Tüm Avrupa karşalarına dikilen bu garip adamdan hem ürküyor hem de kendisini matematikçi, bilim adamı ve devlet idarecisi olarak eğiten Napolyon'un zihnindekilerden ve konuşmalarından etkileniyordu.

Gücünün doruğundayken yeni reformları hayata geçirmeye çalışan Napolyon, hukuku düzenleyen yeni kanunlar, dini ve askeriyeı düzenleyen yeni antlaşmalarla her şeyi baştan dizayn etmeye başladı. İktidarın tüm alanlarını eksiksiz kontrol eden Napolyon'un, hayalindeki unvana ulaşmak için artık önünde bir engel kalmamıştı.

BİR HAYAL GERÇEĞE DÖNÜŞÜYOR: İMPARATOR NAPOLYON

18 Mayıs 1804'te Fransa'nın en ünlü kilisesi Notre Dame'a büyük bir şatafat ve kalabalık hâkimdi. Papa 4. Pius da dâhil olmak

üzere dönemin tüm ileri gelenleri kilise salonunda toplanmış, Fransa'nın yeni imparatorunu bekliyorlardı. İktidar aşamalarını kademe kademe kat eden Napolyon Bonapart, sırtında altın işlemeli, bütün dikkatleri üzerine çeken mantosuyla kapıdan içeri girdi. Hiçbir zaman bildiğini okumaktan vazgeçmeyen Napolyon, şimdiye kadar "taç giyme" törenlerinde gerçekleştirilen tüm ritüelleri ihlal ederek salondaki herkesi şaşkınlığa uğrattı.

"İmparatorluk tacını getirin" emrini veren Papa, tacı Napolyon'un başına kendisinin geçireceğini zannediyordu. Fakat Papa'nın elinden tacı alan Napolyon imparatorluk nişanesini kendi elleriyle başına geçirince, herkese meydan okuduğunu, kendisine kimsenin bir şey lutfedemeyeceğini tek bir hareketiyle göstermiş oluyordu. Papa ise bu duruma karşı ancak şu cümleyi söyleyerek Napolyon'u kutsamakla yetindi: "İmparator sonsuza dek yaşayabilir!"

Napolyon salondan ayrılırken kilise duvarlarında "Tanrı İmparatorumuzu korusun" ve "Çok yaşa İmparator" tezahüratları yankılanıyordu. Napolyon törensel resmiyetleri seven bir insan değildi fakat güçlü bir imaj oluşturmak için tüm sembolik figürleri seferber etmişti. 35 yaşındaki Napolyon, yıllardır rüyalarını süsleyen unvana sonunda kavuşmuştu. O artık okuduğu tarih kitaplarındaki büyük şahsiyetlerden biriydi. O, tüm Avrupa'nın kalbine korku salan İmparator Napolyon'du!

Napolyon hayaline kavuşmuş ve Fransa'nın yeni imparatoru olmuştu. İktidarının, gücünün zirvesindeydi ve bunları çok genç sayılacak bir yaşta yapmıştı. Ama megaloman kişiliği ve ihtiras dolu kalbi, elde ettiklerini yeterli görmemesine sebep oluyordu. İlk hedef tamamlanmıştı, sıra tarihin en büyük komutanı olduğunu ispatlamaya gelmişti. İskender'den, Sezar'dan, Cengiz'den, Süleyman'dan daha çok toprak fethetmeli ve dünyayı dize getirmeliydi. Ve siyasette kazandığı gücü, sonu gelmeyecek bir dizi savaşa taşımak için harekete geçti.

SONUN BAŞLANGICI: AVRUPA'YI DİZE GETİRME HAYALI

“Napolyon’un şapkası savaş meydanında 50.000 asker değerindedir!”

Wellington Dükü

Napolyon, ilk olarak “Esnaflar Adası” lakabını taktığı Britanya’yı işgal etmeyi düşünüyordu. Çılgın imparatorun niyetinin farkında olan Avrupa devletleri ise o harekete geçmeden müttefik ordular kurmaya başlamıştı. Denizde Mısır seferinde olduğu gibi şans yaver gitmeyen Napolyon, kara muharebelerinde daha şanslıydı. Britanya’yı işgal edememişti belki ama Avusturyalılar ve Rusları mağlubiyete uğratarak, gücünü tüm dünyaya göstermişti. Austerlitz, Jena, Auerstadt, Friedland... İsmi saydığımız bu savaşlarda Rusya, Avusturya, Prusya güçlerini darmadağın ederek boyunduruğu altına alan Napolyon’un üstesinden gelemediği tek devlet Britanya’ydı. Doğrudan savaşla kazançlı çıkamayacağını bilen İmparator, ekonomik boykot yoluyla Britanya’yı zayıflatarak büyük bir darbe indirmeyi amaçlıyordu. Fakat İspanya’daki Fransız karşıtı güçlere destek veren Britanya, Napolyon’a yeni bir savaş cephesi daha açtı ve Fransa’nın sırtına büyük bir yük bindirdi. Sonuç olarak Napolyon’un uygulamaya çalıştığı boykot siyaseti aleyhine dönmüş, en çok zarar gören ülke Fransa olmuştu. Napolyon’un gençliğinden beri duyduğu Büyük Britanya kompleksi ise bir kez daha intikam arzularını ateşlemişti.

Napolyon karşıtlarının gözünde o “yenilmez”, parlak stratejileri uygulamaya alışmış bir orduya sahipti. İmparatorluğunun sınırlarını genişlettikçe gözünü bir başka yere diken Napolyon’un yeni hedefi Rusya’ydı. Rus çarını ekonomik boykotuna katılmadığı için cezalandırmak isteyen İmparator için en büyük engel kış mevsimiydi. Avrupa içlerinden Moskova’ya kadar Rus ordularını nefes nefese takip eden Fransızlar açlık ve soğuk karşısında zayıf düşüyordu. Geride bıraktıkları toprakları yaktıktan sonra terk

eden Rus orduları Moskova'ya kadar bu stratejiyi takip ederek Napolyon'un kuvvetlerine büyük hasar vermişlerdi. Rusya'ya giren yaklaşık 600.000 askerin sadece 100.000'i sağ olarak çıkabilmiş, farklı uluslardan oluşan ve yenilmez addedilen "Büyük Ordu" yok edilmişti. Napolyon, tanımadığı bir düşmana, soğuşa yenilmişti. Durumu fırsat bilen Bonapart düşmanları Fransa'ya işgal tehditleri yöneltiyor, fethettiği toprakları birer birer elinden alıyorlardı. Yıllardır yanında olan talih, bir anda ters dönmüş, dünyayı fethetme rüyası kâbusla neticelenmeye doğru gidiyordu. Tam bu sırada Fransa'da kendisine bir darbe düzenleneceğini haber alan Napolyon, tıpkı Mısır'da mağlup olduğunda yaptığı gibi ordusunu arkada bırakarak apar topar Paris'e döndü. Yine "şahsi iktidarını kurtarmak" ve "ordunun yanında kalarak toparlanmalarını sağlamak" arasında kalan Napolyon kendi kişiliğinin gerektirdiğini yapmıştı.

Birkaç ay önce kontrol ettiği Avrupa topraklarının neredeyse tamamını kaybeden Napolyon, Fransa'ya döner dönmez güçlü bir ordu oluşturmaya başladı. Düşmanlarıyla yeniden karşılaşır yarım kalan hesabı kapatmak istiyordu. Ve tarihî gün gelip çatığında Napolyon ve "diğer devletler" Leipzig'de muharebeye tutuştular. İmparator'un arkasında Fransa, karşısındaysa Avrupa'nın geri kalan bütün orduları duruyordu. Ama bu kez ordusu tecrübesiz Fransız gençlerinden ibaretti. Bu gençler düşmanları karşısında pek fazla dayanamayıp en sonunda parçalanarak savaş meydanını terk ettiklerinde İmparator'un hikâyesi de trajik bir şekilde son bulmuş görünüyordu.

Napolyon galip devletler karşısında aciz duruma düşmüş, ne derlerse kabul etmek zorunda kalacağı çaresiz bir hale gelmişti. Yaşanacakları gururunun kaldırması mümkün değildi. Bunun üzerine onların dediğini yapmaktansa kendini zehirlemeye başvurduğu ilk seçenek oldu. Ama kendisinin dahi o an bilmediği bir şey vardı. Hikâyenin finali bu değildi. İmparatorun daha uğrayacak

birçok istasyonu vardı. Kendisini öldürmeyi başaramayan Napolyon, galip devletlerin önüne koyduğu antlaşmayı imzalayarak Elba Adası'na sürgün kararını tasdik etti. Şimdi gösteriş ve güçten uzak bir hayatı yaşamak üzere sürgün edildiği adaya doğru yola çıkıyordu.

DÜNYAYI DEHŞETE DÜŞÜREN KAÇIŞ

"Seni asla unutmamış ve unutmayacak olan bu adamı lütfen sen de unutma."

Avrupa'yı fethetmeden önce kendisine bir erkek çocuk veremediği için terkettiği karısı Josephine, Napolyon'un Fransa'yı terk ederken mektup yazdığı son kişiydi. Ancak iktidar ellerinin arasından kayınca hatırladığı karısı, bunu ikiyüzlülük olarak algılamakta epey haklıydı. Fakat sürgün, Napolyon'u hiç olmadığı kadar normalleştirecek, onu da diğer insanlar gibi sıradan duygulara yöneltecekti. Yine de imzaladığı antlaşmaya göre "İmparator" sıfatını hâlâ taşıyan Napolyon, kolay kolay pes edecek değildi. Elba Adası'na geldiğinde ise ilk sözleri şunlardı: "Şu andan itibaren burada barışın bir hâkimi olarak yaşamak istiyorum."

70 milyon insana hükmediyorken bir anda sadece 12.000 sakini bulunan bir adaya sıkışmak, Napolyon için küçük düşürücü görünüyordu. Ancak gazetelerin Napolyon hakkında yaptığı haberlere bakacak olursak Napolyon kaçmak yerine kalıp mutlu bir hayat yaşamayı da tercih edebilirdi:

Karısının onu terketmesine rağmen, Polonyalı sevgilisi Napolyon'u ziyarete geldi. Görünüşe bakılırsa Napolyon huzuru "Sbarra" isimli bir genç kızın refakatinde buldu. Napolyon bol bol vişne yiyerek adada keyifli saatler geçiriyor.

Ayrıca hâkimiyet alanının daralması Napolyon'un vizyonunu da asla kısıtlamıyordu:

Avukatlara hukuku, bilim adamlarına bilimi, Papa'ya ise dini öğretebileceğinden asla şüphe duymuyor.

Ada'yı geliştirmek için elinden geleni vermeye hazırdı. Altyapı çalışmaları, okullar, hastaneler için emirler veriyor, kendini hâlâ "İmparator" olarak görüyordu. Fakat dışarıdan her şey yolunda gözüксе de bu adamın arzularının tatmini için ne Elba Adası ne de Avrupa yeterliydi. Günler geçtikçe sıkılmaya başlayan Napolyon en başından beri kafasında bulunan düşünceyi hayata geçirmek için hazırlanmaya başladı. Sürgün edilmesini kararlaştıran Fontainebleau Antlaşması'na henüz imza atmadan önce bile kaçmayı aklına koyan Napolyon durumunu şöyle özetliyordu:

Tahttan çekilmek benim en içteki düşüncelerim için sadece koşullara bağlı bir şeydi. D'avout, Bassano Dükü ve Caulaincourt bunun farkına varmışlardı. İmparatorluğu diriltme umutlarımın sırdaşı olan bu adamlar da tıpkı benim gibi "Bourbonlar"ın ıslah olamayacağını düşünüyorlardı. Bunlar nasıl bıraktıysalar, öyle döneceklerdi.

Napolyon karışıklık içinde olan ülkesini tekrar eski günlere döndürmek için ilahi bir yolla Fransa'ya gönderilmeyi umuyordu. Bu yüzden Fransa'da tekrar kurulan Bourbon rejimine 6 hafta mühlet verdi. Fransa'daki durumu an be an takip eden Napolyon'un hareketleri Fransız yönetiminde tartışmaların ana gündemiydi. Dışişleri Bakanı'nın Kral'a yazdığı mektup, bakanın yaklaşan tehlikeyi fark ettiğini gösteriyordu:

Napolyon'un Ada'dan ayrılma niyeti belli oluyor. Şu ana kadar onu nereye koyacağımıza dair oturmuş bir fikir bulamadık... Lord Castlereagh Portekiz'e yerleştirmeyi teklif ediyor ancak konu ne zaman paraya gelse bütün işler yarıda kalıyor.

Napolyon'u harekete geçirecek olan şey ise Orleans dükünün imparatorluk tacını giymek için hazırlamaya çalıştığı bir komplo idi:

Müfettiş Fleury de Chaboulon bana haberleri getirdi. Özellikle D'avout benim bir an önce dönmem için acele ediyordu. Yazdığı mektupta "Eğer çekiniyorsanız, her şey zaten kaybedilmiş durumda. Daha fazla umut etmek mümkün değil artık. Orleans dükü taci teslim alacak..." diyordu. D'avout sonuna kadar haklıydı. Kaybedecek bir an bile yoktu. Her ne pahasına olursa olsun Orleans komplosu patlak vermeden önce, var olabilmem için insanların bana olan sevgisini tekrar uyandırmam gerekiyor.

Napolyon 26 Şubat 1815 günü adada İngiliz ve Fransız gemilerinin bulunmadığı bir anda hazırlıklarını önceden tamamlamış bir şekilde bindiği gemiyle Avrupa'yı kasıp kavuracak kaçışını gerçekleştirdi. Yolda uğradığı her yerde halkın odak noktası halindeydi. Kendisini tutuklamak için gönderilen Fransız komiserleri, onun yanına ulaştıklarında önünde diz çökerek "İmparator" a saygılarını gösteriyor, peşine takılıyorlardı. Napolyon'un zafer kazanmışçasına Paris'e geri dönüşü, ülkede büyük bir sevinçle kutlandı. Tahttaki kral ise derhal ülkeden kaçmak zorunda kalmıştı. "Avrupa'nın 100 Günü" olarak bilinen heyecan verici süreç artık başlamıştı. Tarihçi Philip Dwyer'ın dediği gibi: "Napolyon Elba Adası'ndan Fransa'yı değil, kendisini unutulmuş biri olmaktan kurtarmak için kaçmıştı."

AVRUPA'NIN EN UZUN 100 GÜNÜ

Leipzig Muharebesi'nin ardından birçok devlet Viyana'da, Avrupa'nın sınırlarını ve güçler dengesini tekrar belirlemek üzere toplanmıştı. Masada gelecekte yapılacaklar tartışılırken gelen haber toplantı salonuna bomba gibi düştü. Farklı bir yere sürgünü hatta öldürülmesi bile konuşulurken "Canavar" şimdi tekrar karşılıklarına çıkacaktı.

Fransa'ya karşı herhangi bir hasmane tutumda bulunmayacaklarını söyleyen Avrupalı güçler, sadece "Napolyon"un şahsına karşı bir savaş açarak bu adamın bir "kanun kaçağı" olduğunu,